

Wat de accountant ten minste moet weten over de Successiewet

Het beroep van accountant is volop in ontwikkeling. Door de fusie van NIVRA en NOvAA, wettelijke ontwikkelingen, Horizontaal Toezicht en maatschappelijke opvattingen is de vraag wat een accountant doet of juist niet doet zeer actueel. De accountant staat bekend als de adviseur van het mkb. En hoewel de accountant niet op alle terreinen adviseert, heeft hij wel met die verwachting te maken. Tegen deze achtergrond is de vraag 'Wat moet de accountant ten minste van de Successiewet weten?' zeer interessant.

ONNO CLOUS

Volgens de publieksinformatie op de NOvAA-site is de AA-Accountant de specialist op het gebied van financiële administratie en controle. Door zijn specialismen en kennis van ontwikkelingen in de branche is hij dé allround adviseur en vertrouwenspersoon van de ondernemer in het mkb. Hij richt zich niet alleen op het mkb: ook ondernemers in de land- en tuinbouw, beoefenaren van het vrije beroep, verenigingen en stichtingen staat hij met raad en daad terzijde. De werkzaamheden van de accountant bestaan uit (in deze volgorde) het geven van fiscaal en fiscaal juridisch advies, het inrichten van de administratie, het samenstellen, beoordelen en controleren van de jaarrekening en het afgeven van verklaringen. Opvallend, maar niet verbazend, is dat in deze publieksvoorlichting de rol van adviseur van de ondernemer voorop staat. Sterker nog, je zou kunnen beweren dat de AA bij uitstek is toegerust om de onderneming te adviseren op het gebied van boekhouding en bedrijfsvoering, maar de advisering op het gebied van de estate planning en meer specifiek de Successiewet bevindt zich juist grotendeels buiten de boekhouding. Heeft de AA daarin zo'n grote rol? Als AA niet, naar mijn mening. Maar de AA als

eindverantwoordelijke voor het advieswerk wel. De AA doet er daarom verstandig aan zich enige algemene kennis van de Successiewet eigen te maken en aanvullende specialistische kennis binnen zijn organisatie of netwerk te hebben. Voor het contact met de klant gaat het om de signaalfunctie. Daarom ga ik hierna in op enige wijzigingen in de Successiewet per 1 januari 2010, die juist voor die signaalfunctie van belang zijn.

DIRECT OPEISBARE LENING ZONDER OF MET LAGE RENTE

De verstrekking van een renteloze direct opeisbare lening ging tot 1 januari 2010 zonder schenkingsrecht gepaard¹. Vanaf 1 januari 2010 wordt voor de heffing van de schenkbelasting de schuldenaar geacht een voordeel (vruchtgebruik) te verkrijgen van 6% minus de lagere rente². Dit vruchtgebruik wordt van dag tot dag berekend en geacht op de laatste dag van het kalenderjaar te zijn geschonken. Deze bepaling geldt voor renteloze en laagrentende (minder dan 6%) direct opeisbare leningen tussen natuurlijke personen.

Een direct opeisbare renteloze lening van € 100.000 van een ouder aan een kind resulteert dus vanaf 1 januari 2010 in een schenking van € 6.000 per jaar. Na aftrek van de

vrijstelling resulteert een belaste schenking van € 1.000. Door het bedingen van een rente van 1% of gedeeltelijke aflossing zou schenkbelasting kunnen worden voorkomen.

Attentiepunten:

- Ook direct opeisbare renteloze/laagrentende leningen van voor 1 januari 2010 worden door de bepaling getroffen.
- De bepaling geldt ook buiten familieverhoudingen, dus bij hogere tarieven en lagere vrijstellingen.
- Ook indirecte direct opeisbare renteloze/laagrentende leningen tussen natuurlijke personen, bijvoorbeeld vanuit de holding van de ouder aan het kind of door de ouder aan de bv van het kind kunnen onder de werking van de bepaling vallen. Let dan ook op de gevolgen voor de inkomstenbelasting vanwege de fictieve dividenduitkering c.q. de informeel kapitaalstorting.

Oplossingen: pas de renteclausule of de opeisbaarheid aan of los af.

NIET DIRECT OPEISBARE LENINGEN UIT VRIJGEVIGHEID Een veelbeproefde vorm van schenken is de schuldigerkenning uit vrijgevigheid, opeisbaar bij overlijden van

de schenker. Zekerheid over de civielrechtelijke geldigheid hiervan kan sinds de invoering van het huidige erfrecht per 1 januari 2003 slechts worden verkregen met een notariële akte³. Bij een laagrentende lening (minder dan 6%) ontvangt de schuldenaar een vruchtgebruik van het geldbedrag, berekend op basis van de tabellen uit het Uitvoeringsbesluit Successiewet.

Attentiepunten:

- Leningen opeisbaar bij overlijden: leg ze vast bij de notaris en denk aan de eventuele fictieve verkrijging bij rentes van minder dan 6%.
- Renteloze lening op grond van wettelijke verdeling: geen fictieve verkrijging van een vruchtgebruik.
- Renteloze lening op grond van andere erfrechtelijke verdelingen: wel fictieve verkrijging van een vruchtgebruik.

DE BEDRIJFSOPVOLGINGSREGELING⁴ Bij het erven of geschonken krijgen van een onderneming geldt vanaf 1 januari 2010 voor de verkrijger een vrijstelling van € 1 mio. Bedraagt de waarde van het ondernemingsvermogen vermeerderd met 5% van het beleggingsvermogen meer dan € 1 mio, dan geldt voor het meerdere een vrijstelling van 83% van dat vermogen. Er gelden ook andere eisen voor deze regeling. Zo moet worden verzocht om toepassing van de vrijstelling, moet de onderneming (of de aandelen van de bv) al 1 jaar (erven) of 5 jaar (schenken) in bezit zijn van de erflater of schenker en moeten verkrijgers de onderneming voortzetten.

In de vennootschapspraktijk is van belang dat het vermogen van de werkmaatschappij wordt toegerekend aan de holding waardoor de bedrijfsopvolgingsregeling ook in

holdingstructuren benut kan worden. Zo kan het bedrijfspand in de holding toch in de vrijstelling vallen. Maar ... als de dga een rechtstreeks belang heeft in twee vennootschappen waarvan bijvoorbeeld 1 de werkmaatschappij is en 2 de onroerendgoedmaatschappij, dan blijft de toerekening achterwege en is de bedrijfsopvolgingsregeling alleen op het ondernemingsvermogen in de werkmaatschappij van toepassing.

Oplossing: creëer holdingstructuren voor de toepassing van de bedrijfsopvolgingsregeling.

Verzoek altijd: vanaf 1 januari 2010 moet altijd om toepassing van de bedrijfsopvolgingsregeling worden verzocht. De arresten waarin de Hoge Raad⁵ heeft bepaald dat overdracht van een laagrenderende onderneming tegen een juist lonende exploitatiewaarde geen schenking is, hebben in dat opzicht aan belang verloren.

Praktijkpunten: voor de bepaling van het ondernemingsvermogen gelden de regels van de vermogensetikettering. En let bij overlijden op de heffingsgevolgen terzake van het pensioen⁶.

VERKOOP MET UITGESTELDE LEVERING

Populair de laatste tijd was ook de verkoop met uitgestelde levering. De truc is simpel: nu verkopen tegen huidige waarde, later bij overlijden van de verkoper pas leveren tegen de eerder afgesproken koopsom. De waardeestijging valt dan niet in de nalatenschap. De Hoge Raad heeft bepaald dat hierin geen fictieve erfrechtelijke verkrijging in schuil gaat⁷. Vanaf 1 januari 2010 is in artikel 11, lid 1 van de Successiewet echter bepaald dat over de waardeestijging tot het moment van levering erfbelasting berekend moet worden. Hiervoor geldt geen overgangsrecht.

SCHENKING VOOR EIGEN WONING OF STUDIE VAN HET KIND

Voor schenkingen van ouders aan kinderen tussen het 18e en 35e levensjaar geldt een eenmalige verhoogde vrijstelling van € 24.000⁸. Deze vrijstelling wordt nog eens verhoogd tot € 50.000 als het kind de schenking gebruikt voor de aanschaf van een woning⁹. In het wetsvoorstel Fiscale verzamelwet 2010 wordt voorgesteld de verhoogde vrijstelling ook te laten gelden voor de aflossing van een eigenwoningsschuld en onderhoud of verbetering van de woning. U kunt de klant echt verrassen als u hem kunt voorrekenen dat het eigenlijk voordeliger is om het kind een rentedragende lening voor de aanschaf van zijn woning te verstrekken en hem jaarlijks de rente

terug te schenken. Een combinatie van beide mogelijkheden kan natuurlijk ook.

HERROEPELIJKE SCHENKING Populair, en in situaties van bewindstelling soms gewenst, is de herroepelijke schenking. Bij herroeping van de schenking moest de fiscus het gehele schenkingsrecht teruggeven. Vanaf 1 januari 2010 wordt over de tussentijds genoten voordelen geen schenkingsrecht teruggegeven¹⁰. Dit maakt het advies van herroepelijk schenken van aandelen, uitkering van het dividend en vervolgens herroeping van de schenking een stuk minder aantrekkelijk.

SLOT Zoals ik al vreesde, is deze bijdrage te kort voor een omvattend overzicht. Dat geeft ook niet. Naar mijn mening heeft de AA vooral een signaalfunctie als het gaat om schenk- en erfbelasting. In deze bijdrage heb ik geprobeerd enige signalen te laten zien. De zorgplicht van de accountant als mkb-adviseur zal vermoedelijk vaak verder reiken. Daarom kan hij niet zonder gespecialiseerde adviseurs in zijn organisatie of netwerk. ■

Onno Clous CB FB is hoofd bureau vaktechniek van het Register Belastingadviseurs.

NOTEN

¹ HR 26 februari 1986, BNB 1986/162.

² Artikel 15 Successiewet 1956.

³ Artikel 7:177 BW

⁴ Hoofdstuk IIA Successiewet 1956.

⁵ Hoge Raad 20 maart 2009, nrs. 43.393 en 43.394.

⁶ Onder andere de fictieve erfrechtelijke verkrijging van de vrijval van het pensioen op grond van artikel 13a Successiewet, indien de aandelen op dat moment al werden gehouden door een verbonden persoon in de zin van die bepaling.

⁷ HR 6 juni 2008, nr. 43.209.

⁸ Artikel 33, ten vijfde, Successiewet 1956.

⁹ Artikel 33, ten zesde, Successiewet 1956.

¹⁰ Artikel 52, leden 2 en 3, Successiewet 1956.

vedaa NOVAA

In het Vedaa-cursusaanbod vindt u de cursus **De nieuwe successiewetgeving** door prof. dr. B.M.E.M. Schols (7 oktober in Eindhoven of 13 december in Nieuwegein). Ga voor meer informatie naar www.vedaa.nl.